

Pamćenje i zaboravljanje

Pamćenje

- ▶ To je kognitivni proces koji se sastoji od :
 - ▶ Primanja
 - ▶ Obrade
 - ▶ Zadržavanja
 - ▶ Kasnije aktivacije i upotrebe informacija

Manifestacije pamćenja:

- ▶ Prepoznavanje ili (rekognicija) je najjednostavnija manifestacija pamćenja a znači da je objekat ranije bio u iskustvu
- ▶ Reprodukcija je obnavljanje utiska, radnje, informacije, putem predstava, riječi ili izvođenja
- ▶ Ušteda pri ponovnom učenju

Vrste pamćenja

1) Tri vrste pamćenja (Atkinson i Šifrin)

- čulno pamćenje
- kratkoročno pamćenje (radna memorija)
- dugoročno pamćenje

2) Jedno pamćenje – više nivoa obrade (Krejk i Lokart)

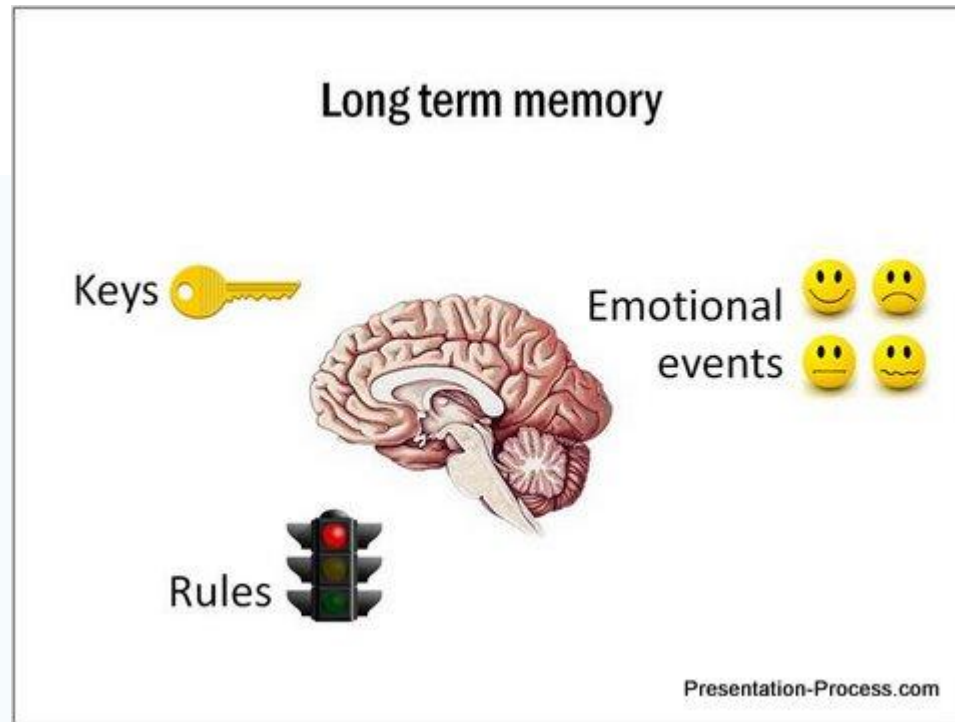
Čulno pamćenje

- ▶ Može biti vizuelno, auditivno, taktilno...
- ▶ Čini ga veliki broj kratkotrajnih i neobrađenih čulnih utisaka
- ▶ Sadržaj se ili gubi ili odlazi u dalju obradu (kratkoročno pamćenje – radna memorija)

Kratkoročno pamćenje

- Radna memorija
- Neposredno pamćenje – sadržaj je selekcionisan i dostupan svijesti
- Kapacitet radne memorije je ograničen
- Sadržaji koji se ne odbacuju prelaze u dugotrajnu memoriju
- Uslovi konsolidacije informacija:
 - Pažnja
 - Ponavljjanje
 - Osmišljavanje (dubina obrade)

Dugoročno pamćenje

Proceduralno pamćenje

- ▶ Pamćenje procedura – motornih radnji i vještina
- ▶ Automatsko izvršenje (nesvesno)
- ▶ Teško se prevodi u verbalni iskaz

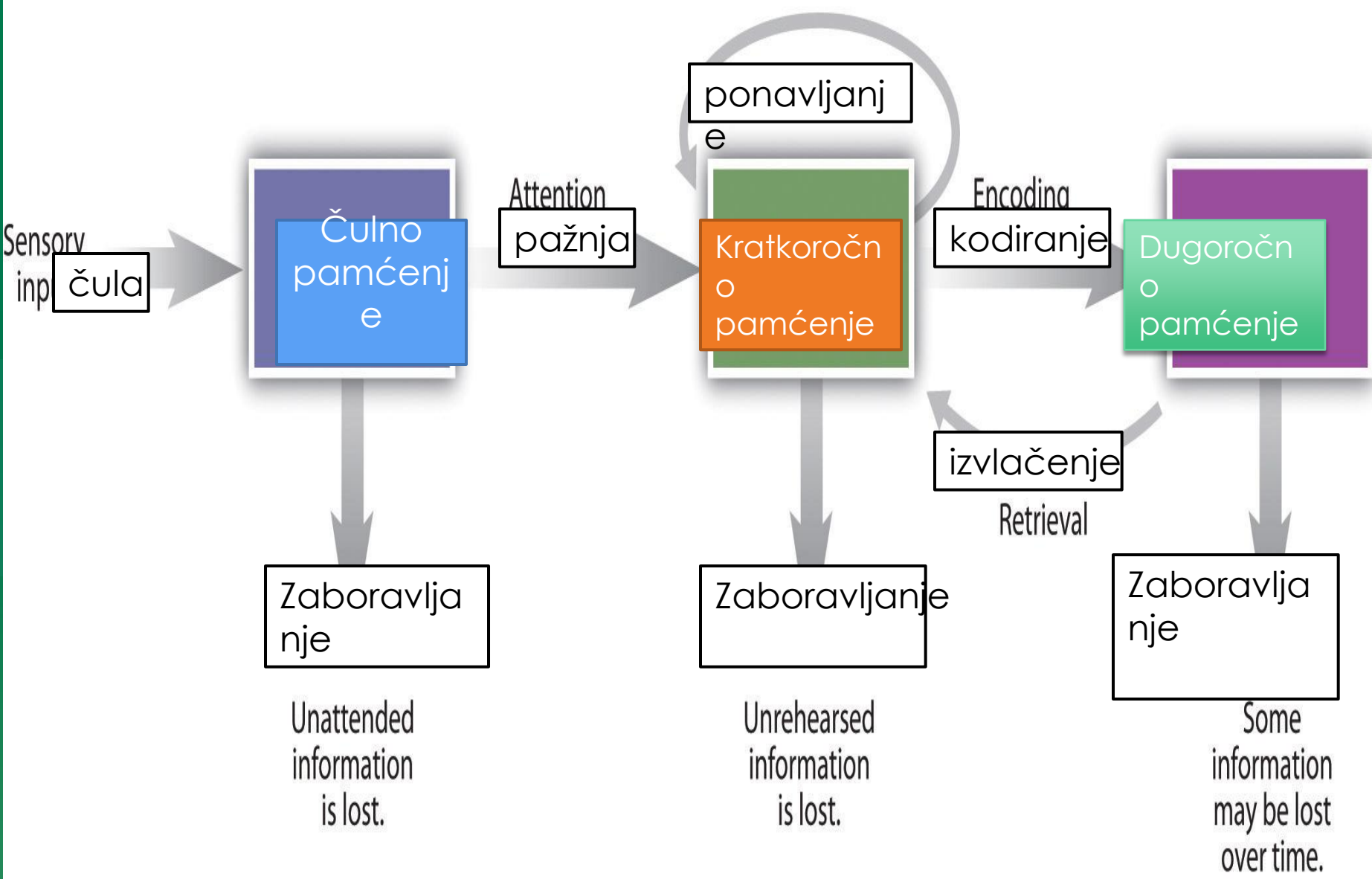
Semantičko pamćenje

- ▶ Pamćenje činjenica, pojmova, pravila, značenja
- ▶ Pojmovi su organizovani u kognitivne sheme
- ▶ Zahtjevaju svjesno prisjećanje informacija

Epizodno pamćenje

- ▶ Autobiografsko pamćenje (emocionalno)
- ▶ Kasno se razvija
- ▶ Svjest o prošlosti i budućnosti
- ▶ Jedinствена iskustva
 - ▶ Prostorni kontekst
 - ▶ Vremenski kontekst

Maintenance rehearsal

Teorija nivoa obrade

- ▶ Dublje obrađena stavka – bolje pamćenje
- ▶ Naglasak na oblicima preslišavanja:
 - ▶ Preslišavanje radi održavanja (materijal se obnavlja bez dublje obrade)
 - ▶ Elaborativno preslišavanje (nivo obrade je dublji)
 - ▶ Bousfield: spisak od 60 izmešanih reči sačinjen od imena 15 životinja, 15 imena dečaka, 15 naziva profesija i 15 naziva povrća se uspešnije pamti nego spisak od 60 nepovezanih reči – tendencija formiranja klastera

mineral

metali

kamenje

retki

uobičajeni

legure

drago

građevinsko

platina
srebro
zlato

aluminijum
bakar
olovo
gvožđe

bronz
čelik
mesing

safir
smaragd
dijamant
rubin

krečnjak
granit
mermer
škrljac

Izvlačenje

- ▶ **Raspoloživost i dostupnost**
 - ▶ Od 100 reči sa spiska, ispitanici uspešno reprodukuju 38, ali prepoznaju u proseku 96. Reči koje se prepoznaju ali ne reprodukuju su raspoložive, ali ne i dostupne
- ▶ **Znakovi za izvlačenje pospešuju prisećanje ako je znak bio povezan sa informacijom koju treba upamtiti (istovremeno pohranjivanje)**
- ▶ **Pamćenje zavisno od konteksta (učenje i prisećanje u istoj sredini daju više uspeha)**
- ▶ **Pamćenje zavisno od stanja (tužni ispitanici se lakše prisećaju ranijih tužnih iskustava nego radosnih)**

Osećaj da se nešto zna

- ▶ Fenomen “na vrh jezika”
- ▶ Prepoznavanje je potpuno, ali nema reprodukcije
- ▶ Osoba je u stanju da iznese veliki broj detalja koji su u vezi sa traženom informacijom, ali ne i samu informaciju

Konstrukcija ili reprodukcija?

- ▶ Bartlet: pamćenje nije vjerna reprodukcija prvobitnih utisaka
- ▶ Mehanizmi:
 - Uprošćavanje (detalji se gube, ideja ostaje)
 - Racionalizacija (praznine u pamćenju se popunjavaju, nepovezani događaji se povezuju)
 - Konvencionalizacija (sadržaj se menja kako bi bio logičniji, prihvatljiviji)

Poremećaji pamćenja

- ▶ Amnezije: nastaju kao posljedica traumatskih povreda glave, lezija, infekcija...
- ▶ Retrogradne amnezije su one kada se gubi sjećanje na događaje koji prethode događaju koji je izazvao amneziju
- ▶ Anterogradne amnezije su nemogućnost stvaranja novih sjećanja nakon doživljenog npr traumatskog događaja

Psihogene amnezije

- ▶ Ekstremne emocije indukuju potpunu amneziju stresnih događaja
- ▶ Nejasno je u kojoj mjeri jake emocije onemogućavaju prisjećanje, a u kojoj mjeri pacijenti “odbijaju” da se prisjete (vezane za teške stresne situacije i nasilne zločine)

Zaboravljanje

- ▶ Nemogućnost: reprodukcije, prepoznavanja, uštede pri ponovnom učenju
- ▶ Po Ebbinghausu u prvih 20 minuta zaboravi se 42% naučenog besmislenog materijala, poslijee 1h – 56% a nakon 30 dana – 79%.

Uzroci zaboravljanja

- ▶ Fiziološki
- ▶ Organski
- ▶ Psihološki